

An aerial photograph of a coastal town and harbor, likely in Sweden, with two Gripen fighter jets flying in the foreground. The jets are in a staggered formation, flying towards the left. The town below is densely packed with buildings, and the harbor is filled with boats and piers. The sky is a clear, deep blue.

Incidentberedskap med Gripen

Efter årsskiftet kommer Gripen-divisionerna regelbundet att användas inom incidentberedskapen.

Antalet Viggen-divisioner som upprätthåller beredskapen minskar successivt i takt med utfasningen av typen.

AV PETER LIANDER

En rote JAS 39 Gripen passerar Visby efter ett identifieringsuppdrag över Östersjön. Läs mera om Gripen i Incidentberedskap på nästa uppslag.

Foto: Peter Llander/Försvarets bildbyrå

Med början i januari 2002 kommer Gripen-divisioner regelbundet att användas i incidentberedskapen. En av Försvarets fyra huvuduppgifter är att hävda Sveriges nationella integritet, vilket bland annat sker genom denna typ av verksamhet.

I somras var det premiär för JAS 39 Gripen i beredskapstjänst. Det var piloter ur taktikutvecklingsenheten, TUJAS 39, i Linköping som jämte markpersonal från F 7 i Sätenäs fått uppgiften på sin lott.

Förutom beredskapen var uppgiften

också att få kunskap om att arbeta med Gripen i denna roll. Erfarenheter som kommer att ligga till grund för de taktiska anvisningar som nu utarbetas.

Kontinuerlig bevakning

Svenskt luftrum övervakas kontinuerligt. Även om den militära flygaktiviteten i Sveriges närområde minskat, sker det ändå händelser som föranleder startorder till jaktberedskapen. Så skedde t ex när FlygvapenNytt besökte beredskaps-

styrkan när den var baserad på Gotland. Luftbevakningen hade upptäckt ett oidentifierat flygplan som flög i närheten av Sveriges territorialgräns. En Gripen-rote beordrades att starta för att identifiera det okända flygplanet, som visade sig vara ett utländskt signalspaningsflygplan.

Information snabbare

De regler som gäller för identifiering och eventuell avvisning av ett flygplan som kränker svenskt territorium är självfallet

desamma oavsett om det är Viggen eller Gripen som används. Vad taktikutvecklingarna tog fasta på är de rutiner som gäller för just Gripen, både avseende flygningen och bastjänsten.

Major **Ken Lindberg**, chef för TUJAS 39:

– Jaktviggen är ett förstklassigt stridsflygplan med ett system som är på sin absoluta topp. Men den håller på att fasas ut och antalet divisioner som kan upprätthålla incidentberedskapen har blivit få.

– Gripen blir en förstklassig ersättare. Dess informationssystem ger piloten ökad situationsmedvetenhet, målen kan upptäckas tidigare och aktionstiden i luften blir längre.

Major **Peter Nilsson** vid TUJAS 39 ger ett exempel:

– I Viggen fick man en startorder med en anvisning om i vilken riktning man skulle flyga mot direkt efter start. Gripens informationssystem medger att piloten redan vid ordertillfället på marken kan ha exakt information om målets position.

– Man kan också utbyta information med stridsledningen på ett helt annat sätt än tidigare, t ex genom textmeddelanden. Och detta redan i beredskapsläget, förut-

Major **Peter Nilsson** gör sig redo för ett beredskapspass med JAS 39 Gripen.

satt att flygplanets APU-system är igång så att elkraft finns tillgänglig.

Multiroll

Gripens förmåga att under samma uppdrag uppträda i olika roller gör också att beredskapsflygplan kan användas till annat än

jaktberedskap. Vid behov kan även havsövervakningsuppgifter utföras, vilket de senaste tjugo åren skett med de äldsta Viggen-versionerna AJSF/SH 37.

Begränsningen för JAS 39 är i nuläget att någon fotospaning inte kan genomföras förrän en spaningskapsel tillförts systemet. Det planeras vara infört till 2004.

Bara början

Något som också behöver utvecklas är också någon typ av kamerautrustning för dokumentation av de flygplan man möter.

I JA 37 används en handhållen kamera. Ken Lindberg anser dock att den kamera som kommer att användas i Gripen ska vara digital, om möjligt monterad på hjälmen eller annan plats för att ge piloten bättre möjlighet att manövrera och sköta systemen. Kanske blir det också möjligt att överföra bilden till marken i realtid?

Utvecklingspotentialen är enorm och både Ken Lindberg och Peter Nilsson är övertygade om vi ännu bara sett inledningen. Gripen i incidentberedskapen är ytterligare ett steg på vägen till Forsvarsmaktens framtida nätverk av olika system. ●

Foto: Peter Liander/Forsvarets bildbyrå